

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 15Co/27/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8117220186
Dátum vydania rozhodnutia: 21. 01. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Anna Ilčinová
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2020:8117220186.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Anny Ilčinovej a členov senátu JUDr. Mareka Kohúta a JUDr. Jozefa Angeloviča, v spore žalobkyne: Y. V., C.. Š., W.. XX.X.XXXX, F. Y. XXXX/X, XXX XX T., právne zastúpená JUDr. Jozefom Kravecom, Csc., advokátom, Čingovská 9, 040 12 Košice, proti žalovanej: R.. K. H., C.. I., W.. X.X.XXXX, F. L. XXXX/X, XXX XX Q., t.č. L. XX, M., o neplatnosť darovacej zmluvy, o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Okresného súdu Prešov, č.k. 29C/25/2017-59 z 15.08.2018 takto

rozhodol:

Potvrďuje rozsudok.

Žalovaná má nárok na náhradu trov odvolacieho konania proti žalobkyni v rozsahu 100 %.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“) napadnutým rozsudkom zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala určenia, že darovacia zmluva evidovaná pod U.-XXXX/XX a U. je neplatná. Vychádzal zo skutkového zistenia, že „... dňa 30.10.2007 bola pred notárom JUDr. Jánom Marušinom, Notársky úrad Prešov, Slovenská 69, spísaná na mieste samom na oddelení dlhodobo chorých NsP J.A.Reimana v Prešove na ul. Sládkovičovej, notárska zápisnica N 480/2007, Nz 43911/2007. Podľa notárskej zápisnice sa notár JUDr. Ján Marušin ustanovil k účastníkom E. F. rod. Š., ktorá nemohla písať z dôvodu I. T. C. a z tohto dôvodu boli k spísaniu notárskej zápisnice priznaní svedkovia úkonu X. Y. a T. T. a k účastníčke R.. K. H.. Predmetom notárskej zápisnice bola darovacia zmluva, ktorou darujúca E. F. rod. Š. darovala nehnuteľnosti v kat. úz. Prešov, evidované na LV č. XXXX - byt č. X na X. poschodí, vchod č. XX v bytovom dome číslo súpisné XXXX, ktorý bytový dom je postavený na parcele V. XXXX s podielom priestoru na spoločných častiach a spoločných zariadeniach domu, ktorého veľkosť je v 57/2321 - inách v podiele pod B20 v celosti a na LV č. XXXXX parcela XXXX zastavaná plocha 1136 m2 v podiele bod B1 v 57/2321-inách a to všetko do vlastníctva obdarovanej neteri R.. K. H., rod. I.. Ďalej na základe darovacej zmluvy darujúca E. F., rod. Š. darovala obdarovanej R.. K. H. rodinný dom č. súp. XXXX postavený na parcele V. XXXX s príslušenstvom t.j. oplotením, vonkajšími úpravami, porastami v celosti a zároveň pozemok parcela Z. XXXX zastavaná plocha 130 m2 zapísané na LV č. XXX, pod B 1 v celosti do výlučného vlastníctva obdarovanej. Obdarovaná vyhlásila, že sa zaväzuje darujúcu E. F. doživotne primerane zaopatriť a poskytnúť jej potrebnú pomoc v starobe a chorobe vo forme osobného záväzku. Prítomná účastníčka E. F. po oboznámení sa s obsahom tejto zmluvy, jej obsah schválila a po jej prečítaní požiadala prítomných svedkov úkonu, aby na znak jej súhlasu túto zmluvu v jej mene podpísali. Dňa 31.10.2007 bol správe katastra Prešov doručený návrh na vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností, o ktorom bolo rozhodnuté dňa 6.11.2007 pod U. XXXX/XX. Právne účinky vkladu nastali dňa 6.11.2007. Z listu vlastníctva č. XXXX kat. územie Prešov, okres Prešov, vyplýva, že žalovaná je pod B20 zapísaná ako vlastníčka bytu č. X na X. poschodí, vchod č. XX, bytového domu č. súpisné XXXX postaveného na parcele č. XXXX v podiele 1/1 na základe darovacej zmluvy č. XXXX/XXXX. Z

listu vlastníctva č. XXX kat. územie Prešov, okres Prešov, vyplýva, že žalovaná je pod B1 zapísaná ako vlastníčka rodinného domu č. súpisné XXXX postaveného na parcele č. XXXX ako aj pozemku - zastavané plochy a nádvoria parc. č. 8866 o výmere 130 m² v podiele 1/1 na základe darovacej zmluvy č. XXXX/XXXX - XXXX/XX. Okresný súd Vranov nad Topľou rozsudkom sp. zn. 5C/123/2013 zo dňa 11.6.2015 vyslovil, že splnomocnenie nebohej E. F., nar. XX.X.XXXX, posledne trvale bytom L. XXXX/X, zomrelej dňa XX.X.XXXX, podpísané pred notárom JUDr. Jánom Marušinom, Notársky úrad Prešov, Slovenská 69, na oddelení dlhodobých chorôb nemocnice s poliklinikou J.A. Reimana Prešov za prítomnosti svedkov X. Y., W.. XX.X.XXXX a T. T., W.. XX.X.XXXX, udelené dňa 30.10.2007 pre žalovanú R.. K. H., je neplatné. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že aj keď v čase podpísania plnomocnenstva nebola E. F. pozbavená spôsobilosti na právne úkony, právny úkon bol vykonaný v čase, keď trpela duševnou poruchou - kvalitatívnou poruchou vedomia, stavom zmätenosti, pre ktorú nebola schopná vykonať právny úkon a to podpísať do notárskej zápisnice splnomocnenie. Z odôvodnenia rozsudku zároveň vyplýva, že svedok JUDr. Ján Marušin uviedol, že boli riešené tri právne úkony a to darovacia zmluva, závet, ak by E. F. zomrela a plnomocnenstvo. Rozsudok nadobudol právoplatnosť dňa 11.7.2015.“

2. Súd prvej inštancie predmet sporu posúdil podľa § 34, § 37 ods. 1, § 38 ods. 1, 2, § 628 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka, ako aj ustanovení § 132 ods. 1 až 3, § 149, § 150 ods. 1, 2 a § 137 písm. c) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

3. Po citácií vyššie uvedených ustanovení súd prvej inštancie hodnotil splnenie podmienok preukázania naliehavého právneho záujmu na podanej žalobe podľa § 137 písm. c) CSP. Po predložení teoretických právnych úvah v súlade s judikatúrou dospel súd prvej inštancie k záveru, že žalobkyňa nepreukázala danosť naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti zmluvy, ktorá dôkazná povinnosť zaťažuje žalobkyňu. Vyslovil názor, že pokiaľ darujúca zomrela 28.05.2014, tak určením neplatnosti darovacej zmluvy sa spor medzi žalobkyňou a žalovanou úplne nevyrieši a žalobkyňa, ktorá nebola účastníčkou predmetnej darovacej zmluvy nemôže mať na určení jej neplatnosti naliehavý právny záujem, keďže aj v prípade vyhovenia žalobe by neostala vyriešená otázka vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam. Vyslovil názor, že stav žiadaný žalobkyňou je možné dosiahnuť len žalobou na určenie, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva po daryni E. F., W.. XX.XX.XXXX a zomrelej XX.XX.XXXX. V takomto konaní sa potom otázka neplatnosti darovacej zmluvy bude riešiť ako otázka predbežná (prejudiciálna). Zdôraznil, že nesplnenie predpokladu existencie naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe vedie k zamietnutiu žaloby bez toho, aby sa zisťovala dôvodnosť žaloby vo veci samej, preto aj v súdenom prípade žalobu z uvedeného dôvodu zamietol. V nadväznosti na tento záver súd zamietol aj návrh žalobkyne na vykonanie dokazovania výsluchom svedkov, keďže takéto dokazovanie považoval za nehospodárne.

4. O trovách strán sporu rozhodol súd prvej inštancie podľa § 255 CSP s konštatovaním, že úspešnej žalovanej náhradu trov konania nepriznal, nakoľko jej žiadne preukázateľné trovy konania nevznikli.

5. V zákonom stanovenej lehote podala proti rozsudku súdu prvej inštancie odvolanie žalobkyňa z odvolacích dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. b), e), g), h) CSP. Namietala, že súd prvej inštancie rozhodol bez vykonania navrhnutých dôkazov a bez toho, aby prihliadal na právoplatný rozsudok Okresného súdu Vranov nad Topľou z 11.06.2015, ktorým bola vyslovená neplatnosť splnomocnenia, ktoré bolo spísané v ten istý deň ako napadnuté darovacie zmluvy. Taktiež súd prvej inštancie nezobral do úvahy znalecké posudky MUDr. Pavla Džodlu a MUDr. Borisa Bodnára, MBA, ktoré sú súčasťou spisu Okresného súdu Prešov a Okresného súdu Vranov nad Topľou. Navrhla tieto spisy vedené na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 24Ps/21/2007 a na Okresnom súde Vranov nad Topľou pod sp. zn. 5C/123/2013 pripojiť. Nesprávne právne posúdenie veci vzhľadla žalobkyňa v tom, že pre posúdenie dôvodnosti jej nároku je naliehavý právny záujem až druhořadý. V tomto prípade nejde o spor medzi dedičmi, teda o spor, čo patrí, či nepatrí do dedičstva, ale o spor o novoobjavený majetok po poručiteľke. Napadnutý rozsudok považovala za protiústavný, nezákonný a zasahujúci do jej práva na spravodlivý proces ako aj v rozpore s dobrými mravmi. Opakovane zdôraznila, že daryňa E. F. nebola spôsobilá pre namietaný právny úkon, čo potvrdzuje to, že v konaní vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 24Ps/21/2007 bola pozbavená spôsobilosti na právne úkony a tiež rozsudkom Okresného súdu Vranov nad Topľou v konaní pod sp. zn. 5C/123/2013 bolo vyslovené, že splnomocnenie udelené E. F. do notárskej zápisnice dňa 30.10.2007 pre žalovanú je neplatné. Súdu prvej inštancie tak vytkla, že pri rozhodovaní nerešpektoval tieto súdne rozhodnutia. Trvala na tom, že je potrebné napraviť nezákonné dedičské konanie po E. F. a zabezpečiť zákonný prechod všetkých práv a povinností z

poručiťky na dedičov. Je preto potrebné neplatné darovacie zmluvy zrušiť a urobiť spätný zápis do katastra nehnuteľností, keďže len takto je možné začať konanie o dedičstve, ktorého predmetom by bol novoobjavený majetok po poručiťke. Navrhla napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

6. K odvolaniu žalobkyne sa vyjadrila žalovaná podaním z 11.12.2018. Odvolanie žalobkyne považovala za nedôvodné a rozsudok súdu prvej inštancie za vecne správny. Poukázala na to, že žalobkyňa ani v podanom odvolaní nezdôvodnila, v čom spočíva jej naliehavý právny záujem na určení neplatnosti darovacích zmlúv ako podmienka k procesnej prípustnosti určovacej žaloby v zmysle § 137 písm. c) CSP. Zároveň poukázala na ustálenú judikatúru súdov. Do pozornosti odvolacieho súdu dala žalovaná aj skutočnosť, že žalobkyňa dôvodnosť žaloby opierala o rozhodnutie Okresného súdu Vranov nad Topľou o vyslovení neplatnosti splnomocnenia poručiťky, teda vychádzajúc z takto vymedzených rozhodujúcich skutočností nemôže mať žalobkyňa naliehavý právny záujem na určení neplatnosti darovacích zmlúv, ktorých navyše nebola účastníčkou konania. Žalovaná uviedla, že v konaní o určení platnosti alebo neplatnosti zmluvy môže byť žalobe vyhovieť iba vtedy, ak sa konania zúčastnia všetci účastníci zmluvy, ktorí ju uzatvorili, prípadne ich právni nástupcovia, pretože v opačnom prípade by došlo k ohrozeniu práva alebo istoty v právnom vzťahu, keďže rozsudok o takejto žalobe nebude záväzný pre všetkých účastníkov zmluvy, resp. ich právnych nástupcov. Žalobkyňa nežalovala všetkých právnych nástupcov po poručiťke, preto aj z tohto dôvodu je rozhodnutie súdu prvej inštancie vecne správne. Žalovaná navrhla rozsudok súdu prvej inštancie potvrdiť.

7. K vyjadreniu žalovanej žalobkyňa svoje stanovisko nepredložila.

8. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) príslušný na rozhodnutie o odvolaní podľa § 34 CSP preskúmal napadnutý rozsudok ako aj konanie mu predchádzajúce v súlade s ustanovením § 379 a nasl. CSP a dospel k záveru, že odvolanie žalobkyne nie je dôvodné. O odvolaní bolo rozhodnuté postupom podľa § 385 ods. 1 CSP a contrario, pričom miesto a čas vyhlásenia rozhodnutia boli oznámené na úradnej tabuli súdu a na príslušnej webovej stránke najmenej 5 dní pred rozhodnutím.

9. Základnými otázkami, s ktorými bol povinný odvolací súd sa vysporiadať bola otázka skúmania existencie danosti naliehavého právneho záujmu (§ 137 písm. c) CSP) ako otázky prvoradej v záujme hospodárnosti konania, a to bez vecného prejednanie predmetu sporu (pozri aj rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/241/2008). Žalobu v predmetnom konaní podala žalobkyňa dňa 28.08.2017, teda za účinnosti Civilného sporového poriadku (účinný od 01.07.2016).

10. Podľa § 137 písm. c/ Civilného sporového poriadku žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo o určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu.

11. V súlade s citovaným ustanovením základnou podmienkou dôvodnosti a teda východiskom prípadnej úspešnosti určovacej žaloby podľa citovaného ustanovenia je existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Rozumie sa tým právny záujem žalobcu, ktorý musí byť podľa požiadavky zákona kvalifikovaný, t. j. naliehavý. Posúdenie naliehavého právneho záujmu je otázkou právnej kvalifikácie rozhodujúcich skutočností. Pre žalobcu to znamená nevyhnutosť tvrdiť a aj dokázať skutočnosť, z ktorých vyplýva existencia naliehavého právneho záujmu na žiadanom určení, čo je jednou z podmienok na to, aby súd mohol žalobe meritórne vyhovieť. K tomu, či je právny záujem na určení súd prihliada z úradnej povinnosti, a to v ktoromkoľvek štádiu konania. Súdna prax za určováciu žalobu považuje aj návrh na určení neplatnosti zmluvy, hoci sa ním priamo neurčuje existencia či neexistencia práva, resp. právneho vzťahu. Zároveň rešpektuje názor, že ak vyslovením neplatnosti sa má riešiť len predbežná otázka vo vzťahu k otázke, či tu právo je alebo nie je, nie je na takejto žalobe o určení neplatnosti zmluvy zásadne daný naliehavý právny záujem (porovnaj napr. rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 98/2004, 1 Cdo 91/2006). Ten je v takomto prípade daný na samotnom určení práva. Určenie neplatnosti zmluvy nemusí totiž znamenať, že účastník je nositeľom práva, ktoré mu malo v dôsledku zmluvy zaniknúť alebo že nie je nositeľom práva, ktoré mal zmluvou nadobudnúť, pretože právo mu mohlo zaniknúť na základe inej právnej skutočnosti, príp. aj mohol nadobudnúť iným spôsobom. Ak súd rozhodne o tom, že zmluva o prevode nehnuteľnosti je neplatná, týmto deklaratórnym súdnym rozhodnutím sa teda spravidla neriešia všetky otázky sporu, predovšetkým s konečnou platnosťou otázka, komu nehnuteľnosť patrí. Podľa § 5 ods. 2 zák. č. 162/1995 Zb. o katastri nehnuteľností a o

zápise vlastníckých a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov, záznam je úkon správy katastra plniaci evidenčné funkcie, ktoré nemajú vplyv na vznik, zmenu ani na zánik práv k nehnuteľnostiam. Ide o druh zápisu do katastra nehnuteľností, ktorý nemá právotvorný ale iba evidenčný charakter (porovnaj R 18/2004). Údaje o právach zaznamenávaných do katastra sa týkajú právnych vzťahov, ktoré vznikli, zmenili sa alebo zanikli mimo sféry pôsobenia správ katastra na základe iných právnych skutočností. Správy katastra tieto skutočnosti a údaje iba evidujú. Údaje o právnych vzťahoch sa záznamom zapisujú do katastra nehnuteľností na základe verejných listín a aj iných listín, ktoré podľa príslušných predpisov potvrdzujú alebo osvedčujú práva k nehnuteľnostiam (§ 34 ods. 1 kat. zák.). Ustáliť, aké právne vzťahy na základe rozhodnutia o neplatnosti zmluvy nastali, môže vyvolať obtiaže, napr. vlastníkom nemusí byť osoba, ktorá bola prevádzateľom nehnuteľnosti podľa neplatnej zmluvy. Je tiež možné, že fyzická osoba, ktorá bola prevádzateľom zomrela, že napr. nehnuteľnosť, ktorej sa zmluva týka bola prevedená na tretiu osobu, atď. Správa katastra pri zázname nie je oprávnená z predložených listín vyvodzovať ďalšie závery a tiež ani právna interpretácia významu rozhodnutí o neplatnosti určitej zmluvy nemusí byť jednoduchá. Keďže v takýchto prípadoch správa katastra nie je oprávnená riešiť zložité právne otázky v dôsledku neplatnosti zmluvy a tieto môže autoritatívne riešiť zásadne iba súd, je zrejme, že určením neplatnosti zmluvy sa obvykle spor nevyrieši, len sa posunie do inej roviny a teda iba žaloba na určenie vlastníckeho práva, prípadne žaloba na určenie, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva po poručiteľovi (pozri napr. rozsudok Najvyššieho súdu SR 3 Cdo 178/2006) povedie k základnému cieľu sporového konania, ktorým je úplné odstránenie sporu.

12. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, ktorého správnosť potvrdzuje aj vyššie uvedená judikatúra, vrátane judikatúry Ústavného súdu SR. Preto rozsudok súdu prvej inštancie bol potvrdený ako vecne správny v súlade s ustanovením § 387 ods. 1, 2 CSP.

13. Odvolací súd v závere uvádza, že rozhodnutie v predmetnej veci nebráni žalobkyni domáť sa svojho práva žalobou o určenie, že nehnuteľnosti, ktoré boli predmetom darovacej zmluvy patria do dedičstva po poručiteľke E. F., na ktorú možnosť už poukázal aj súd prvej inštancie vo svojom odôvodnení (bod 17 rozsudku).

14. O trovách odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP, teda v odvolacom konaní úspešnej žalovanej bol priznaný nárok na náhradu trov odvolacieho konania proti neúspešnej žalobkyni v rozsahu 100 %.

15. Rozsudok bol prijatý senátom Krajského súdu v Prešove pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods. 2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh - § 428 CSP).